

SLOVENSKI NAROD

UREJENSTVO IN UPRAVNIŠTVO: LJUBLJANA, KNAJLJEVA ULICA ST. 5. — TELEFON: 21-22, 21-23, 21-24, 21-25 in 21-26. — Izhaja vsak dan opoldne. Mesečna naročnina 10.— Din, v inostranstvu 25.— Din.
IZKljučNO RASPOŠTVO na oglaševanje in izdajanje ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO

Zmagovite operacije pri Sollumu

Silen letalski napad na sovražne vojne ladje — Matična ladja za letala, dve križarki, en rušilec in štiri druge ladje hudo poškodovane

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil je 28. maja objavil naslednje 357. vojno poročilo:

V noči na 28. maj so skupine naših letal bombardirale oporišča na Malti. V severni Afriki so italijanske in nemške čete v zmagoviti operaciji na fronti pri Sollumu, v kateri so zavzele važno so-vražno postojanko, ujele večje število ljud- di ter zaplenile 9 topov in 7 tankov.

Dne 26. so skupine italijanskih in nem- ških letal bombardirale večje število ladij približno 100 milj vzhodno od Derne. Za-

dele so bile neka matična ladja za letala, neka križarka, neki rušilec in štiri druge ladje. Na neki drugi križarki, ki so jo prav tako zadele težke bombe, je bila opažena silna eksplozija. Druga letala so bombar- dirala naprave in ladje v luki Tobruk.

V vzhodni Afriki so bili povsod odbiti sovražni napadi na severni fronti Gale in Sidama. V borbah zadnjih dni je v pokra- jini jezer na čelu svojih bataljonov ju- naško padel polkovnik De Cicco. V Am- haji je naša posadka v Uolhefitu, ki je že

nekaj časa obkoljena, znova odbila poskus sovražnika, da bi jo pripravil k predači.

Berlin, 29. maja. Nemško vrhovno po- veljstvo poroča:

V severni Afriki so zavzele nemško-ita- lijanske čete prelaz Halfaya, jugovzhodno od Solluma. Pri tem so zaplenile 9 topov, 7 oklopnih voz, več drugih oklopnih vozil in mnogo materiala. Sovražnik je imel bu- de krvave izgube in je izgubil številne ujetnike. Lastne izgube so neznane. Rušilna letala so napadala taborišča čet in zbirališča motornih vozil okrog Solluma.

Srdite borbe na Kreti

Po zlomu trdovratnega odpora so nemške čete zavzele glavno mesto zapadne Krete ter njele poveljnika grške mornarice — Angležem je preprečen umik na morju — štirje par- nikji potopljeni, več drugih hudo poškodovanih

Berlin, 29. maja. Nemško vrhovno po- veljstvo poroča:

Na otoku Kreti dobro napredujejo ope- racije v tesnem sodelovanju z gorskimi lovci, padalci in izkrcanimi četami na kop- nem.

Včeraj so stili nemški lovci kljub težav- nim terenskim razmeram trdovraten odpor angleških čet in tolpe insurgentov. V držnem napadu so vrgli sovražnika z nje- govih postojank, zavzeli glavno mesto Ka- nio in naslednje poražene sovražne od- delke južno od zaliva Sude. Med številnimi ujetniki je tudi grški mornariški povelj- nik na Kreti. Oddelki bojnih letal in ru- šilnih letal so v valovitih napadih posegli v boje na zemlji, razkropili zbrane so- vražniške čete, onesposobili baterije za boj in prizadeli umikajočemu se sovražni- ku hude izgube. Strmoglavljen letalo so pre- prelila poskus Angležev, da bi se umak- nili preko morja. Potopila so razen tega v zalivu Sudi štiri trgovske ladje s skupno 5.400 tonami in poškodovale dve nadaljnji trgovski ladji hudo. Oddelki za prevoz čet so podpirali boje na otoku s tem, da so neprenehoma dovajali nove sile.

Južno od Krete so ustavila nemška bojna letala angleški mornariški oddelki za bor- bo, dosegla bombna zadetke v polno na neki težki križarki in enem rušilcu ter zažgala parnik za prevoz goriva.

Atene, 29. maja. s. Izredna važnost ope- racij, ki so v teku na Kreti, duši zadnja angleška upanja. Kljub temu se poslu- žuje sovražnik sredstev, ki so v polnem nasprotju s temeljnimi načeli mednarod- nega prava, ki pa ne bodo mogla prepre- čiti zmagovitega napredovanja osi v vzhod- nem Sredozemlju. Grški ministrski pred- sednik je po radu sporočil prebivalstvu na Kreti, naj se spoštljivo obnaša nasproti ju- naškemu nasprotniku. Javno mnenje v Atenah smatra zasedbo Krete kot konec vojaških operacij v Grčiji. Po zasedbi se bodo splošni življenjski pogoji zboljšali zlasti glede na aprovizacijo in promet.

Atene, 29. maja. s. Po zadnjih vesteh iz dobro poučenega vira so nemške čete na Kreti zlomile oster odpor sovražnika. Nem- ške čete zasedajo bežeče Angleže in Gr- če. Zajeti so bili mnogo ujetnikov, med katerimi je tudi poveljnik grških pomor- skih sil na otoku.

Atene, 29. maja. s. Neki manjši nemški napadni oddelki se z odličnim uspehom napadli sovražne toponiske postojanke na Kreti. Razdeljeni v več patrol se je vrgel na sovražne baterije ter je uničil štiri na nekem letališču. Njegove operacije je krepko podpiralo težko pehotno toponisko in strojnoje. Angleži niso mogli vzdržati silnega pritiska ter so kmalu izobesili belo zastavo in se predali.

Sofija, 29. maja. s. »Utro« obširno piše o letalskih in pomorskih operacijah v vzhod- nem Sredozemlju ter podčrtava, da je voj- na pobuda na nebu in na morju na strani sil osi. »Utro« nadalje posebno opozarja na močan delez pomorskih in letalskih Ita- lije v teh bojnih operacijah. Italijanski letalci in mornarji se junjsko bore v to- varški zvezi z nemškimi vojniki in njih dejanja so vredna obudovanja ter kažejo vrednost in neukrotljiv duh poštovanosti Italijanske vojske, ki povzroča sovra- žniku čimdalje huje izgube.

Berlin, 29. maja. d. Kakor je bilo sredi na merodajnem mestu sporočeno novinar- jem, je prejel vrhovno poveljstvo nem- ške vojske podatke o mnogih primerih protipravnega postopanja z nemškimi pa- dalci na Kreti s strani Angležev. Z me- rodajnega mesta bo v kratkem o teh do- godkih objavljeno uradno nemško stali- šče.

Angleži priznavajo resnost položaja

Amsterdam, 29. maja. rs. Angleška poro- čevalska služba je včeraj v poročilu iz Kaira priznala, da je položaj na Kreti zelo resen in da se v dolinah razvijajo ostre borbe.

Angleži priznavajo svoj poraz

Amsterdam, 29. maja. d. Včerajšnji ko- munike poveljstva angleških oboroženih sil na Bliznjem vzhodu javlja, da so Nemci na Kreti izkrcali nove močne od- delke vojske ter močno bombardirali in napadli angleške postojanke na zapadnem delu otoka. Angleške čete so bile prisil-jene, da se umaknejo na poveljnije po- ložaje. Tudi v drugih delih otoka je, ka- kor pravi angleško poročilo, položaj za Angleže neobičajno težak. Nemci so na več krajih dobili ojačenja ter so pove- čali svoj pritisk.

Hude izgube Angležev

Madrid, 29. maja. s. V Gibraltar je do- spela neka angleška matična ladja za le- ta- la, močno poškodovana na poveljniškem mostu. V luko so pripluli tudi ena križar- ka in dva lovca s hudimi poškodbami. Z ladij so izkrcali večje število ranjenecov. Moštvo je pripovedovalo, da so eksplozije bomb z osovini letal usmrtili številne mor- narje in da so njih trupla bila vržena v morje. Angleški mornarji so z občudova- njem govorili o nemških padalcih. Izjavili so, da so padalci naravnost zatemnili nebo, ko so se spuščali iz letal. Angleške izgube v prvih dveh dneh bojev na Kreti so zna- šale 4200 mož. V Gibraltarju sta zaseda- ni dve ladji, na katere se vkravajo zad- nji civilisti.

Rim, 29. maja. s. Angleška admiraliteta je sporočila, da se angleška podmornica »USK« doslej še ni vrnila, čeprav bi mo- rala po določenem času že dospeti na svo- je oporišče ter se jo mora zaradi tega sma- trati za izgubljeno.

Od zmage na Kreti je odvisna usoda Sredozemlja

New York, 29. maja. s. Ameriški listi pi- šejo o uspehih osi na Kreti. »Washington Post« pravi, da se boji na otoku razvijajo v korist nemških čet in ugotavlja odsotnost angleških letal. Izgledi za Anglijo, pravi list, so temni. »Baltimore Sun« piše, da je od rezultata bojev na Kreti odvisna usoda vzhodnega Sredozemlja. »Herald Tribune« piše v uvodniku, da je sodeč po poročilih o velikih uspehih italijansko-nemških obo- roženih sil nad angleško sredozemsko mor- narico mogoča velika sprememba v pomor- ski vojni. List pravi, da je silno značilen molk Anglije.

Bitka za Atlantik

je dokaz in jamstvo za končno zmago

Monakovo, 29. maja. s. Glavni predmet razprav nemškega tiska je bitka za Atlan- tik. Listi poudarjajo silovitost borbe in odločnost Nemčije, ki se bo borila do zma- govitega konca.

»Münchener Neueste Nachrichten« piše- jo, da je angleška mornarica po hudih udarcih v območju islandskega morja na- pela vse sile, da dohiti oklopnico »Bis- mark« in da so vse angleške ednice od Gibraltarja do Islanda dobile nalogo, da se morajo udeležiti divjega preganjanja. Mla- da nemška vojna mornarica, ki je s svo- jimi dejanji v sedanjih vojni že dosegla ob- udovanje vsega sveta, je utrpela s potopitvijo »Bismarck« grenko izgubo. »Ni Nemca, ki bi ne bil prežet istega duha kakor moštvo »Bismarck«, ki je potopilo mnogo močnejšo sovražno ladjo. Ta duh je najboljšje jamstvo za končno zmago.

Nemški narod, piše »Völkischer Beob- achter«, ni nikoli podcenjeval pomorske sile Velike Britanije in ve, da je sovražnik neizprosno in vztrajen. Toda nemški narod je prav tako prepričan, da bo sovražnik premagan kljub vsji pomoči in podpori. Bitka pri Islandu je pokazala očitnost nemške vojne mornarice, ki je sprejela boj s številno močnejšim nasprotnikom. Churchillov molk o angleških izgubah do- kazuje, da angleški narod ne more več iz- vedeti resnice, nemški narod pa zna pre- zneti tudi izgube, ker se je že od vsega začetka zavedal, da sedanja vojna ne bo lahka.

Madrid, 29. maja. s. Španski listi pišejo o junjskem koncu »Bismarck« in pravijo, da s to potopitvijo Anglija ni popravila škode, ki jo je morala utrditi z izgubo »Hooda« in z izgubami v Sredozemskem morju. »Pueblo« sodi, da pomeni potopitev »Hooda« silno težak udarec za Anglijo, ki je bila povzročena samo v stanovanjskih de- lih. Med drugim je bila zadeta neka bol- nica in neka cerkev. Bilo je tudi nekaj mrtvih in ranjenih.

Angleški letalski napadi na Nemčijo

Berlin, 29. maja. rs. V noči na sredo je oddelki angleških letal preleteli zapadno Nemčijo, kjer je vrgel na več krajev eks- plozivne in zažigalne bombe. Škoda je bila povzročena samo v stanovanjskih de- lih. Med drugim je bila zadeta neka bol- nica in neka cerkev. Bilo je tudi nekaj mrtvih in ranjenih.

negi vojaškega pomena. Angleži so s tem zgrešili novo sramotno dejanje, podob- no svojčasemu napadu na Dakar.

Kako je bil izveden prvi napad

Berlin, 29. maja. s. »Lokal Anzeiger« opi- suje v posebnem vojnem poročilu akcijo nemških padalcev rano v jutro 20. maja v Kandiji. Dopisnik se najprvo pohvalno iz- raža o tem mladnem nemškem orožju, ki je že doživelo svoj ognjeni krst, nakar opi- suje, kako so v jutro 20. maja, na dan, ki je bil že prej določen, skupine Junkerso- vil letal preleteli več okrajev na velikem otoku, ki je oddaljen 250 km od Grčije. Prišel je trenutek akcije in odgovornost je bila izredno velika. Piloti so se približali zemlji in močno zmanjšali brzino letal. Že nekaj minut je bilo nebo kljub ostri sovražni reakciji polno padalcev, ki so se spuščali na tla, se naglo zbrali v skupine in zavzeli položaje. Po ostrih bojih s so- vražnikom je dobilo še isto jutro vrhovno nemško poveljstvo poročilo, da se ope- racije razvijajo po določenem načrtu. Potem so ves dan sledili padalci, ki so prinašali prejšnjim orožje in municijo vseh vrst. Le- tala so neprestano podpirala z uspešnimi akcijami suhozemne operacije. Boji so se razvijali z vse ostrjšo in z vsemi vrstami orožja. Slednje je se posrečilo prvemu ve- likemu transportnemu letalu, da je pristal pri Kandiji, kjer je izkrcalo večje število vajakov z orožjem in strelivom. V popo- danih urah so dospeli z letali alpske čete, zvečer drugega dne pa je moglo po- veljstvo vojujočih se oddelkov sporočiti, da se sovražnik umika. Dopisnik pristav- lja, da nemške čete niso samo zavzele in obdržale svoje postojanke, ki jih je so- vražnik močno branil, temveč so prešle ce- lo v protiofenzivo.

Potopljen angleški parnik

Berlin, 29. maja. s. V vrsti napadov, ki jih je izvršilo nemško letalstvo v vodah okoli Anglije, je neka bomba hudo poško- dovala 1000-tonski trgovinski parnik vzhod- no od Great Yarmoutha. Parnik se je naj- brže potopil.

New York, 29. maja. s. Iz popolnoma za- nesljivega vira se izve, da je bila angleška matična ladja »Illustrious«, ki so jo bile zadele bombe, zadnje tedne v nekem ame- riškem pristanišču za silo popravljena, da pa bo ostala tam še najmanj osem mesecev zaradi silno velikih poškodb. V Bostonu so v popravilu tudi tri angleške vojne ladje. Izvedelo se je, da so italijanski bombniki težko zadeli križarko »Glas- gow«.

Letalski napad na angleško brodogradnjo

Berlin, 29. maja. d. Nemška bojna letala so včeraj dopoldne napadla zapadno od severne irske obale močno skupino angle- ške vojne mornarice. Ob tej priliki je bil en rušilec s polnim zadetkom bombe po- topljen. Težka bomba je pogodila tudi ne- ko križarko, ki je s tem močno izgubila na svoje sposobnosti za borbo.

Nad južnim delom Severnega morja so nemška lovska letala včeraj sestrelila en angleški bombnik tipa Bristol-Blenheim.

Angleški letalski napadi na Nemčijo

Berlin, 29. maja. rs. V noči na sredo je oddelki angleških letal preleteli zapadno Nemčijo, kjer je vrgel na več krajev eks- plozivne in zažigalne bombe. Škoda je bila povzročena samo v stanovanjskih de- lih. Med drugim je bila zadeta neka bol- nica in neka cerkev. Bilo je tudi nekaj mrtvih in ranjenih.

negi vojaškega pomena. Angleži so s tem zgrešili novo sramotno dejanje, podob- no svojčasemu napadu na Dakar.

Beirut, 29. maja. s. Neko angleško letalo je včeraj dopoldne bombardiralo letališče Nerap pri Alepu v Siriji. Francoska lov- ska letala so angleški bombnik sestrelila. Poškodba letala je mrtva. Napad na le- ta- lišče ni povzročil nobene škode.

Skupno evropsko gospodarstvo

Sofija, 29. maja. rs. Na sofijskem vse- učilišču je govoril lipski univerzitetni pro- fesor Bernd o »bolgarskem poljedelstvu v luči novega evropskega reda«. Predavatelj je razpravljal o položaju prehrane v Ev- ropi ter je dejal, da bodo morale v bodo- če vse evropske države s skupnimi močmi ustvariti skupno gospodarstvo.

Japonska vojaška misija v Italiji

Trst, 29. maja. s. Iz Benetk je semkaj prispela japonska vojaška mornariška mi- sija, ki jo vodi kontraadmiral Mito Jo- shiko. Spremlja jo zastopstvo višjih oficir-jev italijanske vojske in mornarice. Goste so ob prihodu pozdravili zastopniki oblasti, hierarhije, drugi zastopniki kakor tudi ja- ponski konzul v Trstu. Misija si je ogledala industrijske naprave v mestu in v pokra- jini, kjer ji je prebivalstvo povsod izkazalo svoje simpatije. Zvečer so gostje zapustili Trst ter se napotili proti Genovi.

Roosevelt je razočaral

Proti splošnemu pričakovanju ni objavil vstopa Amerike v vojno, marveč je govoril samo o »nevarnosti napada in potrebi obrambe«

Washington, 29. maja. Predsednik Zedi- njenih držav Roosevelt je imel včeraj svoj že dolgo napovedani, a večkrat odlo- ženi govor. Splošno se je pričakovalo, da bo tokrat proglasil vstop Amerike v voj- no. Na splošno presenečenje pa se to ni zgodilo. Roosevelt se je omejil zgolj ne- proglasitve nekake »pripravljenosti« ter je govoril samo o potrebi obrambe Amerike pred domnevним napadom in o invaziji preko Oceana. V svojem govoru je tudi priznal hude izgube, ki jih je imela An- glija zlasti v zadnjem času na morju. Go- vor je napravil v ameriški javnosti od- hujskanja, ni pa naletel na pričakovani od- mev, marveč je še povečal odpor proti vstopu Amerike v vojno.

Berlin, 29. maja. s. O Rooseveltovem go- voru je na kratko poročala »Politisch«-di- plomatska korespondenca, ki piše, da je ta govor nova etapa v čimdalje bolj oči- ti pomoči, katero hoče predsednik nuditi An- gliji. Obrazloženi argumenti niso preveč originalni, kajti v svojem zadnjem govoru Roosevelt ni povedal v bistvu nič novega. Običajno zastraševanje neke domnevne ne- varnosti, ki grozi zapadni polobli, je bilo pač poudarjeno, da bi se zdelo važnejše in da bi ganilo občutljive poslušalce. Fra- ze so bile naslovljene posebno na južne Američane, na katere se je skušalo vpli- vati, kajti v Južni Ameriki so številni za- upniki, ki so zaslužni interesom severo- ameriškega kapitalizma in ki se boje neke domnevne plete kolone in neke še bolj do- mnevne invazije. Ostalo, o čemer je Roo- sevelt še govoril, naj bi zanimalo posebno južne Američane, ki padajo čimdalje bolj pod transtavo Zedinjenih držav. S takimi sredstvi, zaključuje poročilo, je skušal Roo- sevelt pridobiti za svoje načrte o podaljš- anju vojne narode, ki bi lahko mirno stali ob strani. Ti narodi niso samo gospodarsko popolnoma na koncu, temveč so tudi v po- polni politični odvisnosti imperializma Yankeejev.

New York, 29. maja. rs. V reprezentan- čni zbornici je vprašal republikanski poslanc Keefe, kaj je z govorci, da je več- ji del ameriške pacifiške mornarice pri- skozil Panamski prekop proti zapadu. Po- slanec je vprašal Roosevelta, ali bo ameri- ška vojna mornarica spremljala konvoje, toda doslej še ni prejel odgovora.

Roosevelt si je prilastil diktatorska pooblastila

New York, 29. maja. s. Med pooblastili, ki si jih je Roosevelt prilastil, so tudi taka, ki mu dovoljujejo, da sme zapreti in zaple- niti radijske postaje, da sme dati prednost prevozu čet in vojnega materiala, prepo- vedati trgovanje z vrednostnimi papirji in da sme odločati o vsem, kar je v zvezi s proizvodnjo vojnega materiala in municij- je. Roosevelt je pooblaščen, da sme z na- vadnim proglasom, ki ga sam podpiše, sto- riti vse, kar hoče. Samo v primeru, če bo hotel vojno, bo moral kongres odobriti nje- gov sklep. Roosevelt sme tudi prepovedati transakcije s tujimi valutami. Sme zaple- niti ladje, odrediti carinske take na pro- izvode, ki so nujno potrebni ter sme po- klicati v aktivno vojaško službo člane na- cionalne garde.

Sabotaža v Palestini

Jerusalem, 29. maja. s. Skupina upornih Arabcev je izvršila v severni Palestini sa- botažo dejanja v angleških skladiščih petroleja. Več skladišč je bilo zažganih. Angleži so od prebivalstva Terseghive, kjer se je to pripetilo, zahtevali, da se krivci najdejo v treh dneh, sicer bo mesto razdejano z dinamitom.

Grčija in Italija

Atene, 29. maja. rs. Predstavnik itali- janske vlade v Grčiji je imel razgovor z gr- škim predsednikom generalom Zolakovlom. Razgovora se je udeležil tudi prvi pod- predsednik vlade Logothetopoulos. Pred- met razgovora so bila glavna vprašanja, ki se tičejo ozemlja, ki so ga zasedle ita- lijanske čete.

Grški ministrski predsednik je poslal vsem upravnim, sodnim in policijskim uradom okrožnico, v kateri odreja v spo- ročnem o političnem predstojniku, da

URADNI RAZGLASI

Podaljšanje rokov

za prijavo dinarskih terjatev in dolgov ter vrednostnih papirjev

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino, na podlagi svoje naredbi št. 26 z dne 17. maja 1941-XIX in ker smatra za potrebno, da se podaljšata roka, določena v tej na- redbi za prijavo terjatev in dolgov ter dr- žavnih in zasebnih vrednostnih papirjev, glasečih se na dinarje, odreja:

Člen 1. Rok iz člena 2. naredbi z dne 17. maja 1941-XIX, št. 26, za prijavo ter- jatev in dolgov, glasečih se na dinarje, se podaljšuje do 31. maja 1941-XIX.

Rok iz člena 3. omenjene naredbi za pri- javo državnih in zasebnih vrednostnih pa- pirjev se podaljšuje do 7. junija 1941-XIX.

Člen 2. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljan- sko pokrajino.

Ljubljana, dne 24. maja 1941-XIX.

Visoki komisar Emilio Grazioli

Ameriška javnost proti Rooseveltovi politiki

New York, 29. maja. s. Kakor kaže re- zultat najnovejšega glasovanja Gallupo- vega instituta za ugotavljanje javnega mnenja v Zedinjenih državah, se je 80 % glasovalcev izrazilo proti vstopu Zedinje- nih držav v vojno. Za vstop v vojno je gla- sovalo samo 20 %

Roosevelt prekljuje

Washington, 29. maja. s. Na nekem zbo- rovanju zastopnikov tiska, na katerem je Roosevelt pojasnjeval neke točke svojega govora, je predsednik Zedinjenih držav jasno izjavil, da nima namena zahtevati popolnega razveljavljenja zakona o ne- varnosti ter ne zahteva niti revizije tega zakona. Roosevelt je nadalje izjavil, da ne namerava sedaj uveljaviti odredbe, s ka- terimi bi bilo proglašeno stanje »izrednega neomejenega položaja«.

Čudna razlaga Monroeove doktrine

Budimpešta, 29. maja. s. »Magyar Orszag« piše, da je Roosevelt v svojem govoru opo- zoril zlasti na nevarnost, kateri je bila izpostavljena vzhodna polobla. Vzhodno poloblo sta tvorili najprvo severna in juž- na Amerika, potem pa se je ta razširjevala do Filipinov in Aljaske ter je dosegla oto- ke Nizozemske Indije. Kasneje se je ame- riški vpliv pokazal tudi v generalnem šta- bu generala Cangkajška, najprvo v obliki nasvetov, potem pa v najbolj stvarni obli- ki vojne sodelovanja. Vzhodne meje vzhodne poloble so se končno raztegnile čez Grónladijo in Islandsko ter so segle tudi do Dakarija. Vse to je po mnenju li- sta prav čudna razlaga Monroeove doktri- ne.

Winant pozvan v Washington

New York, 29. maja. s. V vladnih krogih potrjujejo vest, da bo ameriški poslanik v Londonu Winant konec tega tedna dospel v Washington, kjer se bo posvetoval z vla- do. To je prvi Winantov obisk po njegovem imenovanju za poslanika pri angleški vla- di.

Razočaranje na Kitajskem

New York, 29. maja. s. Nekateri dnevi- niki so objavili vest o učinku Roosevelt- tovega govora po svetu. Dopisniki iz Cun- kinga poročajo, da so bili Cangkajška bližnji krogi zelo razočarani sprčo to- na in nedolčnih izrazov predsednikovega govora, kajti Cangkajšek in njegovi sled- niki so pričakovali stvarno in takojšnjo pomoč.

ljanske vlade, da morajo vsa upravna, sodna in varnostna oblastva na ozemlju, ki ga je zasedla italijanska vojska, ostati na svojih mestih in nadaljevati svoje dolž- nosti po grških zakonih v tesnem in iskrenem sodelovanju z italijanskimi vo- jaškimi oblastvi.

Francija nima več diplomatskih zastopnikov v Angliji

Rim, 29. maja. rs. Podtajnik angleškega zunanega ministrstva je izjavil, da sedaj ni nikakega angleškega predstavnika v Franciji, prav tako pa ni tudi nobenega francoskega zastopnika v Angliji. Samo iz razlogov oportunitete je bilo dovoljeno, da smejo nekateri francoski konzuli ostati na svojih mestih, ki pa nimajo nikakršnih diplo- matskih pravic ter se ne smejo posluževati diplomatske korespondence.

Aerologija in jadralno letalstvo

Kaj so termične struje in kakšno vlogo igrajo v jadralnem letalstvu — Najidealnejše dežele za jadralce

Il velivolo a vela »Condor II« col quale Heini Dittmar conseguì, nel Brasile, il record mondiale di 4350 m di altezza. — Jadralno letalo »Condor II«, s katerim je Heini Dittmar dosegel v Braziliji svetovni rekord 4350 m.

Kako velik je napredek jadralnega letalstva pri nas in v tujini, je razvidno iz mnogih činilov, ki se dan za danom vrste v časopisju. Vsi uspehi in napredek, doseženi na tem športnem področju, so pa odvisni od treh zelo važnih činilov, namreč od razvoja in izpopolnitve sredstev za letenje, sposobnosti pilotov in meteorološke službe, ki ima nalogo jadralcem čim točneje označiti potrebne zračne struje.

Jadralci se izkoristijo vse možnosti jadriranja ob pomoči; pilotova hrabrost je vodila jadralna letala pred nevihte, v oblake, omogočila je to, da se z njimi lahko preletijo sto in sto kilometrov daleč in več tisoč metrov visoko. Poizkusi, pa še prav posebno poizkusi najboljših meteorologov, so odkrili nove možnosti jadriranja, in sicer termičnega jadriranja. (Termika je plast zraka, ki se ob sončnih dneh segreje nad skalnatimi ali peščenimi ozemljem in ki se zaradi zmanjšanja svoje teže v celoti prične dvigati.) Ta vrsta jadriranja je toliko idealnejša, ker ni več vezana na pomočje, oblake ali pa nevihte. Osnovno vprašanje tega načina jadriranja je pač jakost termike v atmosferi.

Velika razlika v temperaturi med vročimi kraji ob zemeljskem ekvatorju in med polarnimi kraji povzroča podobnost zemeljske atmosfere z nekakšnim ogromnim stropom. Neprestano menjavanje toplih in mrzlih zračnih plasti od ekvatorja proti tečajem in obratno povzroča stalno obratovanje tega stroja. Od tega zračnega valovanja jadralci nimajo nobenih praktičnih koristi. Dvigalne ali gonilne termične struje nastajajo povsem drugače.

Poizkusi so pokazali, da je sicer močna dvigalna struja v resnici v vsakem primeru za dobro polovico manjša od termične struje.

Nastanek dvigajočih se zračnih struj je različen; približna tabela bi bila:

- 1.) Tako imenovana sončna termika nastaja pri segrevanju spodnjih zračnih plasti v lepih poletnih dneh. (Predvsem nad peščenimi, skalnatimi ali žitnimi predeli.)
- 2.) Z izhlapevanjem vode nastaja velika količina toplega in zelo vlažnega zraka. Pri navpičnem dvigavanju se v določeni višini vlaga kondenzira v oblak (kumulus). Pod njim, v njem in nad njim se tedaj pojavijo močne gonilne struje, ki gredo še kakih 1000 m nad oblak. To vrsto termike imenujejo jadralci oblaka termika.
- 3.) Nastaja pa tudi z ohlajevanjem v višinah. Prav tako, kakor povzroči pregrevanje spodnjih zračnih plasti labilnost zraka nad segretim predelom, tako postaja tudi pri ohlajevanju zraka v višinah zrak zelo nemičen, kar povzroči dvigajoče struje v bližini. V tem primeru govorimo o tako imenovani visoki termiki, ki je tako rekoč neodvisna od toplote zraka na zemlji, nastaja torej popolnoma brez zemeljskih činilov. Visoka termika je torej nezavisna tudi od sončnega segrevanja, pa tudi od dobe, v kateri se pojavlja. Kot taka omogoča jadranje ponoči in pozimi, česar druge vrste zračnih struj v atmosferi ne morejo nuditi.
- 4.) Nastaja pa včasih tudi — večerna termika, ki deluje po sončnem zahodu. Navadno nastopa v kombinaciji močnega dvigavanja izpod oblaka in vetra. Kot taka služi za daljinske polete. Nastaja pa tudi nad morjem po sončnem zahodu, ko se voda

prilne ohlajati in izhlapevati svojo toploto, ki jo je čez dan prejela od sonca.

Na gibanje zračnih plasti pa delujejo še mnogi drugi činilci, kakor različni visoki grebeni, planine in globoke alpske doline. Zrak nikdar ne miruje, zato naleti na pomočje, kjer se njegova hitrost zmanjša in se obrne nazvoj. Na tem mestu se deloma ogreje, kar tudi povzroča nekakšno termično dviganje.

Nemška organizacija, katere cilj je jadralstvo izpopolniti do viske, je napravila mnogo poizkusov z jadranjem v vseh teh variantah dvigajočih se zračnih struj. Zelo poučni so zaključki teh raziskovanj, ki trdijo, da je termična struja vedno večja pred grebenom kakor pa nad njim.

Raziskavanja dvigalnih struj pred nevihto so dovedla do novih spoznanj. Prvi poleti v nevihtni fronti (jadralni izrazi) so bili izvršeni na podlagi teorije, ki pravi, da nastaja dvigalna struja pred nevihto zaradi teže hladnega zraka, ki izpodrine pred nevihtnimi oblaki hiteči topli zrak. Ta topli zrak se potemtakem mora dvigniti ter tako ustvari dvigajočo strujo, ki obdrži jedrilca v zraku. Ponovni poizkusi pa so pokazali povsem drugačen vzrok nastanka močnih termičnih struj pred nevihto.

Na vrhu vsake nevihtne fronte je plast hladnega zraka, ki se skupno z nevihto pomika dalje. Pri tem postanejo zračne plasti med mirnim slojem na vrhu in med zemljo razgibane in labilne, kar omogoči pritis hladnega zraka na eni in dvig topliga zraka na drugi strani. Torej za nevihto fronta nastaja vdor hladnega zraka, pred nevihto pa se zaradi njenega horizontalnega gibanja prične termično premikanje zraka nazvoj.

Na podlagi prej omenjenih grebenov, ki vplivajo na nastanek termičnih struj, moramo trditi, da nastaja večerna termika predvsem nad grebeni, ob katerih drsi zrak do predelov, kjer je zrak bolj labilen in ga zaradi tega more izpodrinuti, tako da se mora dvigniti visoko pod nebo. S pomočjo te vrste termične struje so nemški jadralci že večkrat dosegli odlične uspehe. Še do nedavnega se je jadranje omejevalo predvsem na dnevno letenje in v poletju tako, da so izkoristili predvsem sončno termiko.

Prej omenjena organizacija v Nemčiji je tudi prva pričela s poizkusi jadriranja v velikih višinah, na termiki, nastali po načinu, opisanem v točki 3. Pri teh poletih so v višini kakih 5000 m večkrat zasledili dviganje 3 do 5 m v sekundi, kar je že zelo naglo dviganje, ki ga nudi sončna termika. Tako dviganje je bilo celo v zgodnjih jutrnjih urah, ko je atmosfera teoretično najhladnejša.

S pomočjo kombinacije termičnih struj in vetra so bili omogočeni poleti na večje daljave. Letalo je pri tem dobilo povečano hitrost in je tako v času, dokler je termično dviganje obstajalo, moglo preleteti ogromne daljave. Dočim pri drugih termičnih strujah ni vidnejših znakov, se pri tej vrsti lepo vidijo majhni oblaki, razporejeni v dolgi vrsti v obliki nekakšne »oblačne ceste«. Ta oblaka praga pomeni za jadralca polet v daljino, ne da bi pri tem stalno računal na izgubo prepotrebnih višine. Jadranje v ostalih vrstah termičnih struj je v tem pogledu različno od jadriranja s pomočjo oblakov v ravni črti. Pri

prvem so višinske razlike poleta zelo velike, pri zadnjem pa neznatne.

Zračne plasti prinašajo s seboj čisto tujo toploto tropskih predelov, ki se v severnejših delih zemlje pretvarja v močne termične struje, ki so najboljša poslastica hrabrim in izvežbanim jadralcem.

Na podlagi tropskih zračnih struj je tudi Nemec Heini Dittmar dosegel v Braziliji svetovni višinski rekord za brezmotorna letala, ki velja še danes. (6403 m).

Kot najidealnejše dežele za termično daljinsko jadranje smatrajo jadralski strokovnjaki Brazilijo, Severne ameriške države, Južni in vzhodni del Azije, Prednjo Indijo in Kitajsko. V teh deželah je morejelo vnaprej določiti vremenoslovci, kdaj pride val termičnih struj, ki bi jih mogli jadrarja žejni jadralci uspešno izrabiti.

Dočim so omenjene dežele kot ustvarjene, da se nad njimi vrši gigantska borba človeka z zračnimi višavami, je pri nas skorajda višek sreče, če najdeš res pravo

termično strujo, ki ti te v nekaj trenutkih dvigne visoko nad zemljo.

Dejstvo je, da bi se v predelih ob zemeljskem ekvatorju dali doseči daljinski rekordi, kakršni so do sedaj jadralcem le še večni sen. Tu je dovolj prilike za izrabljanje termičnih struj, so pa tudi mnoge ovire, ki otežujejo take drzne polete.

Pogoji za nastanek termičnih struj nad vodnimi predeli, stako zvana oceanska termika, so mnogo lažji, kakor nad suhim deli zemlje. Glavno vprašanje se seveda spet suče okrog toplote, ki je, kakor vidimo, pri tem najvažnejši činitelj.

Dočim so mnoge vrste termičnega premikanja zraka že popolnoma preiskane in nam zanje govore neizpodbitna dejstva, je oceanska termika še vedno predmet, ki zanima vremenoslovce in jadralne letalce vsega sveta. Prav tako si meteorologi še vedno niso na jasnem, kako je z močno in visoko termiko. Tak poizkusi so pač zamudna in dolgotrajna reč, pa tudi z gnotnega stališča gledano povzročajo težke skrbi tistim, ki so jih kot težko breme prevzeli na svoja ramena. Med jadralci pa jo upanje, da bodo tudi te tajne kmalu pojasnjene, tedaj pa bodo jadralci ponovno praznovali zmago nad atmosfero.

Povsem drugačna pa je naloga sodišča pri sodišču za dedna posestva. To sodišče je vezano samo na majhno število jurističnih načel v pravu dednih posestev, ki mu samo kažejo smer, dočim je v svojem delovanju svobodno. Upoštevati mora samo, da njegove odločitve odgovarjajo kmečki mentaliteti in kmečkim življenjskim dolžnostim. Tako se upoštevajo v širokem obsegu kmečki običaji in pravu o dednih posestvih, a za presojanje tega so kmetje kot člani sodišča neobhodno potrebni. Če mora na pr. sodišče za dedna posestva odobriti pri predaji posestva »preužitek« (oskrbnost starega kmeta), potem odreja pozitivno pravo samo to, da dedno posestvo ob tej priliki ne sme biti obremenjeno preko svojih možnosti. Odrejanje preužitka je prepuščeno odločitvi sodišča, ki se pa mora ravnati po življenjskih običajih kmetov svojega okraja. To pa lahko presojajo najbolje kmetje sami, kajti oni najbolje vedo, kako so se od pametnega reševala tega vprašanja. Ze ta edini primer dokazuje, kako velikega pomena je sodelovanje kmečkih sodnikov v pravu o dednih posestvih in kako lahko na temelju poznavanja prastarih običajev odločno vplivajo na kmečko življenje. Poklicni sodnik kot predsednik sodišča za dedna posestva je odgovoren za pravni tek postopka, pri stvarnih odločitvah sodeluje v isti meri skupaj s svojima prisodnikoma. Tako se prinašajo v pravu o dednih posestvih pravne odločitve, ki odgovarjajo življenjskim prilikam in ki jih kmetje dobro razumejo, ker so te odločitve odraz njihovih nazorov.

Uspešno delovanje sodišča za dedna posestva v prvih sedmih letih praktične uporabe zakona o dednih posestvih je najboljše dokaz za resničnost te trditve. Prav o dednih posestvih se uporablja na način, s katerim je sporazumen vsak kmet, ker se je v njem dvignila zavest popolne sigurnosti njegovega posestva, s tem pa mu je dana možnost, da na pravilen način skrbi za svojo rodinjo. Sodelovanje posebnih izbranih kmetov za sodnike o dednih posestvih je edinstven primer v nemškem pravem razvoju, ki se sijajno izkazuje. Kmečki sodniki so se pokazali v vsakem pogledu dorasli svoji veliki nalogi, a njih sodelovanje jamči tudi v bodoče za pravilno uporabo prava o dednih posestvih.

Kakor sodišču za dedna posestva, tako sta tudi višjim sodiščem, višjemu dednemu sodišču (Erbhogericht) in dednemu sodišču dodeljena po dva kmeta kot prisodnika, ki izražata svoj kmečki pravni čut pri pravnih razsodbah višjih sodišč. Kmečki sodniki so določeni za tri leta in sodelujejo pri sejah sodišča, da bi tako mogli sodelovati pri sodbah. Pripravljalna dela kakor tudi končna odločitve pripadajo poklicnim sodnikom. Potem takem sodišču za dedna posestva niso sodišča v navadnem smislu besede, ki sodijo samo o sporih, temveč so obenem pomočniki in svetovalci, kakor tudi poverjeniki kmečkega stanu.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 19.30 uri

Četrtek, 29. maja: ob 19.30: Učenjak, Red četrtak.

Petek, 30. maja: ob 15.: Sesto nadstropje. Izven. Ljudska predstava. Izredno znižane cene od 14 din navzdol.

Sobota, 31. maja: ob 19.30: Bog s vami, mlada leta! Premiera. Red premierski.

»Sesto nadstropje« kot ljudska predstava. Jutri v petek 30. t. m. ob 15. bodo uprizorili Gehrjevo igrano »Sesto nadstropje« ki ima tri dejanja, 9 slik. To delo spada med posebno uspele predstave v letošnji sezoni, zavzema eno izmed najvidnejših mest, pri kateri se občinstvo odlično zabava. V igri se družijo življenjska resnoba s tragičnim vskakljanjem življenja. V glavnih vlogah Simčičeva, Jan, Milčinski, Gabr, Jelčičeva, Lipah in Sever. Režiser dr. Kreft.

Življenje, veselje in žalost ter ljubezen mladega študenta in njegovega prijateljskega kroga, je podana v veseligrki »Bog s vami, mlada leta«, ki sta jo napisala Camasio in Odlia. Zelo priklipno delo odraža italijansko lahkotnost in pržnost, veliko prisrčnost in tehnično izdatnost.

OPERA

Začetek ob 19.30 uri

Četrtek, 29. maja: zaprto.

Petek, 30. maja: ob 19.: Rusalka. Izven. Ljudska predstava po izredno znižanih cenah.

Opera p'pravlja v režiji Roberta Primozka Massenetoovo opero »Don Kihota. Premiera bo prihodnji teden. Polni bodo: naslovno partijo Primožič, Sancha - Betetto, Dulcinejo izmenoma Kogejeva in Španova, dalje bodo sodelovali Poljanarjeva, Ivančičeva, M. in B. Sanci, Anžlovar, Dirigent D. Zebre.

Inseriraj v »Slov. Narodu«

Terre Maci:

Blodna ljubezen

Roman

Brž sta zajutrkovala in Romain je naročil kočijo. Ali bi hoteli določiti cilj najinega izleta? — je vprašal.

— Ker mi prepuščate izbiro, priznam, da sem že izbrala kraj, kamor bi se rada odpeljala z vami. — Kateri kraj je to, Jeanne? Meni je vseeno, odločate sami.

— No, če je tako, se pa odpeljava v Larmor. Čez četrt ure je drdrala kočija po cesti proti obali. Jeanne je molčala. Zdelo se ji je, kakor da zbira misli.

Tudi Romain je molčal. V tem molku sta imela oba zakonca občutek, ki se ni dal pojasniti, ki je pa bil vendar blagodejen in poln sladke utehe. Vsa sta se prepustila svoji opojnosti.

Voznja je bila kratka. Čez pol ure sta bila že v vasi in ko se je kočijaž obrnil na kozlu in vprašal, kje naj se najprej ustavi, se je Jeanne zdelo, kakor da se je prebudila iz sanj. In živahno je vzklisknila:

Kočijaž, po je torej odpeljal k pragu skromne kapelice. Preden je mlada gospa vstopila, je za hip obstala in ošinila s pogledom morje, čigar valovi so butali ob nizko obalo. — Potem je pa prestopila prag kapelice, pomohila prste v blagoslovljeno vodo, prekrizala z njimi še moževno čelo in odšla

z njim k oltarju. Tam je pokleknila na stopnico in naslonila glavo na rob oltarja.

Romain je globoko ganjen sledil, toda ustavil se je dva koraka za njo.

Opazoval jo je, kako se je sklonjena zatopila v svojo molitev in videl je, da so ji solze zalile oči. Njeno sloko, mikavno telo je zdaj pa zdaj pretreslo ihtenje. Kakšno milost si je hotela izprostiti s toliko vnezo? Nebeško kraljestvo prinaša nasilja pravi Evangelist. Te svete besede so prišle Romainu zopet na misel in mu omehčale srce. Tudi on je molil, skoraj nevede, kajti zavest in globoko obžalovanje je tudi neke vrste molitve.

Ko je Jeanne zopet vstala je Romain videl, da ima vse objokane oči. Toda tega niti z besedico ni omenil. Notranji glas mu je govoril, da so bile to solze prelite zanj in za nikogar drugega.

Spoštoval je tajno tega globokega ganotja. In še enkrat se je ustavila Jeanne na pragu, ozrla se je na morje in na ozek vhod v pristanišče. In naenkrat je vzklisknila:

Velika ladja je zapuščala pristanišče in s polno paro je vozila proti cerkvi. Cerkovnik je potegnil za vrh zvona, da bi odzdravil odhajajočim.

Kar se je dvignil bel oblak iz boka križarke, topovski strel je zadonel nad širnim morjem tja do obale, a nad glavami mladih zakoncev je zapel zvon. Mlada gospa je prišla svojega moža za roko, on je pa začutil, kako krepko mu jo je stisnila. In njeno lepo čelo se je naslonilo na njegovo ramo.

— Kdo pa odhaja? — je vprašala komaj slšno. Romain je bil prav tako ganjen kakor ona. Lovil je nekaj časa sapo, preden je mogel izpregovoriti:

— Saj res, pozabil sem vam to povedati. To je »Galeb«, ki vozi naše ljudi v vojno na afriško obalo.

— Ubogi ljudje, — je vzdihnila Jeanne. — Zapustiti so morali svoje žene in otroke.

In z neizrečeno bolestjo je pripomnila:

— Tako ste odpotovali tudi vi pred tremi leti Romain in me pustili tu samo.

Romain je molčal. Ker je pa počivala roka mlade žene v njegovi, jo je privil k sebi.

Dan se je nagibal k večeru. Na vzhodu se je mračilo, bližala se je noč. Zadnji žarki večerne zarje so na zapadu še označevali kraj, kjer je bilo sonce zatono.

Tisti dan je bil zelo pomemben. Velika množica ljudi je spremila Hermino v cerkev. In ko se je od razburjenja nekoliko blede čarobno dekle pojavilo v beli nevestini obleki, podobno zlatemu cvetu sredi cerkve, so se od vseh strani začule besede občudovanja.

V zakristiji je bila gospa Mejana vsa dražestna. Za vsakega je imela prijetno besedo in vsem se je toplo zahvalila za iskreno mišljenje čestitke. Rene je bil tako ganjen, da je komaj govoril.

Ko je prišla na vrsto Jeanne, da bi čestitala svoji sestrici in jo obšla, kajti hotela je biti zadnja, je Hermina opazila, da komaj zadržuje solze.

Glas se ji je tresel in mako je manjkalo, da ni zaplakala.

— Pazi nase — jo je svarila tiho. Mnoge oči se ozirajo po tebi, draga moja.

A Jeanne je zadržala solze. Zlobnim jezikom okrog stojičih radovednežev ni hotela dati prilike, da bi jo obrekovali.

Preživela je pa iskrene solze, ko jo je Hermina tik pred svojim odhodom še zadnjič odvedla v svojo sobo. Jeanne jo je krepko držala v svojem objemu.

— O, draga moja, — je dejala z drhtečim glasom, kako je mogoče, da plačem v trenutku, ki ti prinaša toliko sreče in blaženosti. Kako je mogoče, da odhajaš, da te izgubim, tebe, ki si mi bila več kakor prijateljica, moja vroče ljubljena Hermina. Zadal sem ti skelečo rano, ti si mi vse odpustila. Glej, kako vihravo je moje ubogo srce. Zdi se mi, da ga sovražim, tega moža, ki te kmalu odpelje, ki je kriv, da se morava ločiti.

Hermina je poskusila tolažiti jo. Uganila je bila pravi vzrok njenega obupa. Skoraj kakor mati je poljubila svojo sestrično na čelo in s toplimi besedami jo je tolažila.

Mila moja Jeanne, saj dobro veš, da se bova zopet kmalu videli... To sva sklenili, saj s meva domnevati, da moj in tvoj kot najinemu sklepu ne bosta nasprotovala. Zankrat pa v polni meri zaupaj Romainu... saj dobro veš, da te ljubi, da te obožuje, da je njegova najbolj vroča želja, dokazati ti ljubezen. Po mojem odhodu bo edino on tvoj tolažnik.